

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Uusien lukiodiplomien kehittäminen: sanataide

19.1.2026

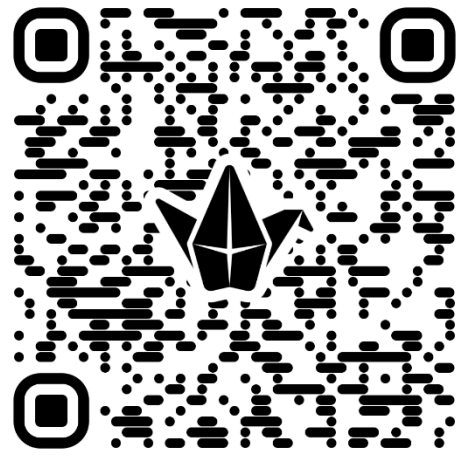
Opetusneuvos Minna Harmanen

Opetusneuvos Anu Halvari

Undervisningsråd Sofia Stolt

Sanataiteen lukiodiplomi

Alustava työnimi

Sanataiteen lukiodiplomin kehittäminen

(30.10.2025, Lukiopäivät; 1.8.2027 alkaen)

- Sanataiteen ilmentymiin tutustuminen ja oman sanataiteen luominen > fiktiivisten maailmojen luominen, analysoiminen ja tulkitseminen
- Luovuus, taiteellisen työskentelyprosessin hallinta
- Kielelliset taidot sekä ilmaisun ja ajattelun taidot; kielitietoisuus ja monikielisyys
- Perustana monilukutaito ja laaja tekstikäsitys
- Näkyväksi erityinen luku- ja kirjoitusharrastus, myös muulla kuin lukion opetuskielellä
- Kaikessa lukio-opiskelussa tarvittavien luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ja tukeminen
- Kulttuurinen ja yhteiskunnallinen osallisuus sekä vuorovaikutustaitojen ja persoonallisuuden kehittyminen
- Kiinnittyy kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin ja opiskelijoiden kielelliseen moninaisuuteen
- Sanataiteelle läheisiä oppiaineita: äidinkieli ja kirjallisuus sekä kielet, myös teatteri ja media; mahdollista rakentaa yhteyksiä myös muihin oppiaineisiin

Sanataide (Lukiopäivien esityksestä)

Alustavia lähtökohtia lukiodiplomin kehittämistyölle

- laajentaisi lukio-opinnoissa karttuvaa ja osoitettavaa yleissivistystä
- mahdollistaisi luovan kielen käyttämisen > syventäisi kielellisiä taitoja sekä ilmaisun ja ajattelun taitoja
- perustuisi monilukutaitoon ja laajaan tekstikäsitteeseen
- edistäisi kulttuurista ja yhteiskunnallista osallisuutta sekä vuorovaikutustaitojen kehittymistä
- tukisi persoonallisuuden kehittymistä sekä antaisi valmiuksia elinikäiseen luovaan toimintaan
- vahvistaisi lukion kielitietoisuutta ja opiskelijoiden kielentämisen ja ajattelun taitoja
> kehittäisi kaikessa lukio-opiskelussa tarvittavia luku- ja kirjoitustaitoja sekä monikielisyyttä
- kiinnittyisi kaikkiin laaja-alaisen osaamisen alueisiin ja opiskelijoiden kielelliseen moninaisuuteen
- sanataiteelle läheisiä oppiaineita: äidinkieli ja kirjallisuus sekä kielet, myös mahdolliset teatteri ja media, mahdollista rakentaa yhteyksiä myös muihin oppiaineisiin

Sanataide (Lukiopäivien esityksestä)

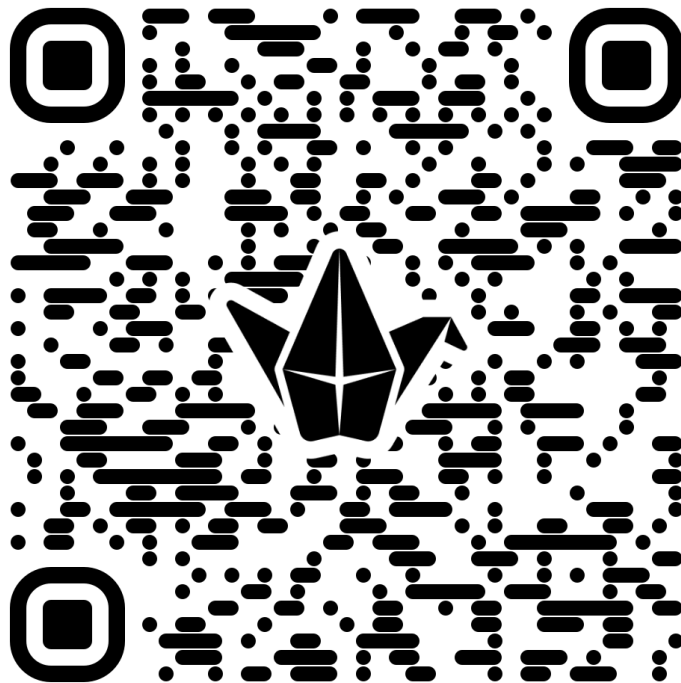
Alustavia lähtökohtia lukiodiplomin kehittämistyölle

- mahdollistaisi sanataiteen ilmentymiin tutustumisen ja oman sanataiteen luomisen
> keskiössä fiktiivisten maailmojen luominen, analysoiminen ja tulkitseminen sanataiteen keinoin
- kehittäisi luovuutta, taiteellisen prosessin hallintaa sekä analyysi- ja tulkintataitoja
- mahdollistaisi reflektointitaitojen ja palautteen antamisen/vastaanottamisen harjoittamisen
- toisi näkyväksi erityisen luku- ja kirjoitusharrastuksen, myös muulla kuin lukion opetuskielillä

Opetushallitus arvioi, että sanataiteen opetus olisi mahdollista toteuttaa lukioissa maltillisin resurssein. Opintojen toteuttaminen ei edellyttäisi erityisiä oppimisympäristöjä. Osa opinnoista olisi myös mahdollista järjestää itsenäisesti tai etäopetusta hyödyntäen. Monet lukiot tarjoavat jo tällä hetkellä esimerkiksi luovan kirjoittamisen, kielenhuollon ja kirjallisuuden paikallisia valinnaisia opintoja, jotka todennäköisesti soveltuisivat sanataiteen lukiodiplomia edeltäviksi opinnoiksi.

Työskentely ryhmissä

- Keskustelkaa sanataiteen lukiodiplomin toteuttamisen mahdollisuuksista kysymysten perusteella ja kirjatkaa havaintonne Padlettiin.
- Yhteiseen keskusteluun jokainen ryhmä voi nostaa yhden aiheen/kysymyksen, joka erityisesti herätti keskustelua/pohditutti.
- Keskustelulle on aikaa n. 40 min (ja käykää sen aikana kahvilla ryhmänne kanssa)!
- <https://padlet.com/opetushallitus/sanataitee-n-lukiodiplomi-ty-nimi-5j1btqfqr3yyf4do>
- Ja Post-it-lapulle ehdotuksesi lukiodiplomin nimeksi! Muista palauttaa!

Kysymyksiä pohdittavaksi ryhmässä

1. Mitä sanataide lukiossa on? (sanataiteen määrittely, lukiodiplomin nimi)
2. Miten lukiodiplomissa osoitettavia tietoja, taitoja ja valmiuksia hankitaan lukio-opinnoissa eri oppiaineissa? Mitä lukiodiplomin suorittamista edeltävät lukio-opinnot olisivat? (pakolliset, valtakunnalliset valinnaiset opinnot, paikalliset valinnaiset opinnot)
3. Millaisista osa-alueista lukiodiplomi koostuu? Miten opiskelija osoittaisi lukiodiplomillaan erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan?
4. Mitä kehittämistyössä tulisi huomioida, jotta uudella lukiodiplomilla olisi riittävät järjestämisen edellytykset, suorittamismahdollisuudet ja myönteiset kehitysnäkymät?
5. Mitä hyötyä lukiodiplomin suorittamisesta olisi? Miten lukiodiplomia voisi hyödyntää jatko-opinnoissa?

Frågor för diskussion i grupper

- Vad är ordkonst i gymnasiet? (definition av 'ordkonst', namn på gymnasiediplomet)
- Hur förvärvas de kunskaper, färdigheter och förmågor som visas i gymnasiediplomen i olika ämnen i gymnasieutbildningen? Vilka gymnasiestudier kunde föregå gymnasiediplomet? (obligatoriska, nationella valfria studier, lokala valfria studier)
- Vilka delområden omfattar gymnasiediplomet? Hur kan de studerande använda gymnasiediplomet för att visa en specialkompetens och ett specialintresse?
- Vad borde beaktas i utvecklingsarbetet, så att anordnandet av de nya gymnasiediplomen skulle ha tillräckliga förutsättningar för att organiseras och möjligheter att fullföljas samt att utvecklingsmöjligheterna skulle vara positiva?
- Vilken nytta medför avläggandet av gymnasiediplomen? Hur kan gymnasiediplomet utnyttjas inom fortsatta studier?

Lukiodiplomin kehittämisen lähtökohtia

- [Lukiolain](#) mukaisesti lukion oppimäärä voi sisältää eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (lukiodiplomi).
- [Valtioneuvoston asetuksen lukiokoulutuksesta](#) mukaan lukiodiplomien laajuus on **kaksi opintopistettä**.
- Opetushallitus päättää lukiodiplomeista [Lukion opetussuunnitelman perusteissa](#) (LOPS2019: kotitalous, kuvataide, käsityö, liikunta, media, musiikki, tanssi ja teatteri)
- Opetushallitus antaa [erilliset ohjeet](#) kunkin lukiodiplomin suorittamisesta (viranomaisohje). Suoritusohjeissa on kuvattu lukiodiplomeille yhteiset suorittamisen lähtökohdat ja lukiodiplomikohtaiset suoritusohjeet.
- Mikäli oppilaitos järjestää mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita, se tulee määritellä koulutuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa.

Utgångspunkter för utveckling av gymnasiediplomen

- Enligt [gymnasielagen](#) kan gymnasieutbildningen omfatta studiehelheter som genomgås i olika läroämnesgrupper eller läroämnena och som innefattar ett arbete som påvisar särskilt kunnande och intresse (gymnasiediplom).
- Utgående från [Statsrådets förordning om gymnasieutbildning](#) omfattar gymnasiediplomet två studiepoäng.
- Utbildningsstyrelsen fastställer målen för gymnasiediplomen i [Grunderna för gymnasiets läroplan](#) (2019): huslig ekonomi, bildkonst, slöjd, gymnastik, mediekunskap, musik, dans och teaterkonst.
- Utbildningsstyrelsen ger [separata anvisningar](#) för avläggande av de olika diplomerna.
- Om läroanstalten serbjuder möjlighet att erhålla gymnasiediplom måste detta anges i den läroplan som godkänts av utbildningsanordnaren.

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

#LOPS2021

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävän tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyys- valmiudet

Globaali- ja kulttuuriosaaminen

- Kansainvälisyysvalmiudet ja maailmankansalaisen asenne
- Suomalaisen, eurooppalaisen ja globaalin kulttuuriperinnön tuntemus sekä kulttuurisen moninaisuuden ymmärtäminen
- Eettinen toimijuus globaalissa media- ja teknologia- maailmassa

Hyvinvointiosaaminen

- Huolenpito itsestä ja muista
 - Omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen sekä identiteetin rakentaminen
- Sinnikkyys muutosten ja yllätysten maailmassa

Vuorovaikutus-osaaminen

- Tunne- ja empatiataidot
- Sosiaaliset taidot, yhteistyökyky ja yhdessä oppimisen taidot
- Kielitietoisuus ja rakentavan viestinnän taito

HYVÄ, TASAPAINOINEN JA SIVISTYNYT IHMINEN

Eettisyys ja ympäristöosaaminen

- Arvolähtöinen ja eettinen toiminta yhteiseksi hyväksi
- Luonnon monimuotoisuuden arvostaminen ja tutkimustietoon perustuva ilmasto-osaaminen
- Kiertotalouden ymmärtäminen ja kestävä kuluttajuus

Yhteiskunnallinen osaaminen

- Demokratiataidot, vaikuttaminen turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta
 - Osaamisen käyttäminen sekä omaksi että yhteiskunnan hyväksi
- Uudistumiskyky, työelämä- valmiudet ja yrittäjämäinen asenne

Monitieteinen ja luova osaaminen

- Uteliaisuus ja motivaatio oppia sekä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudella tavalla
 - Oppimisen säätely, lähdekriittisyys ja jatkuva oppimistaitojen kehittäminen
- Monilukutaito digiajassa

Laaja-alainen osaaminen: tiedot, taidot, arvot, asenteet ja tahto

LUKIODIPLOMIN RAKENNE / OSA-ALUEET: LUKIODIPLOMITYÖ + PORTFOLIO + ESSEE

- Rakenne sisällytetään lukiodiplomien LOPS2019-perustemääräykseen ja ohjeisiin. Kolme osa-aluetta sisältyvät kaikkiin lukiodiplomeihin.
- **Lukiodiplomityö:** Tarvittaessa tarkentavia lukiodiplomikohtaista synonyymeja, esim. teos, tuote, mediaesitys, tanssillinen tehtävä, esitys jne.
- **Portfolio:** Portfolion rakenne ja toteuttamistavat voivat vaihdella lukiodiplomikohtaisesti. Portfolio voi sisältää eri osioita, jotka määritellään lukiodiplomin ohjeissa. Lukiodiplomikohtaisissa ohjeissa voidaan käyttää portfolion rinnalla tarkentavaa synonyymia esimerkiksi ”lukiodiplomiprosessi”. Portfolio on kunkin lukiodiplomiaineen oppimisen ja osaamisen tarpeiden mukainen. Portfoliossa opiskelija kuvaa, dokumentoi, reflektoi ja arvioi lukiodiplominsa prosessia, kokonaisuutta, omaa oppimista ja asettamiensa tavoitteiden saavuttamista.
- **Essee:** Esseessä opiskelija osoittaa lukiodiplomiaineen tuntemustaan, kuvaa omakohtaista suhdettaan lukiodiplomin alaan sekä osoittaa lukiodiplomiaineelle ominaisten tekstitaitojen hallintaa (kahden tunnin kirjoitustilaisuus).

Sanataide

- Perusopetuksen (2014) ja lukion (2019) opsuksperusteissa äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineessa
- Taidelähtöinen menetelmä (kuten draama)
- Taiteen perusopetus
- KUVa: Lukiloki-materiaali

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/sanataide-ja-kirjallisuus-ilmaisen-voimaa>

Ehdota sopivaa kirjallisuutta:
<https://urly.fi/RGY>

**Kirjallisuus laaja-
alaisen osaamisen
kehittymistä
tukemassa**

Elämäkerrat,
elämäntaitokirjat,
autofiktio, chick
lit, ya-kirjallisuus

Feministinen
kirjallisuudentutkimus,
postkolonialismi

Dekkari,
kertomuskriittisyys

Ilmastofiktio
(Itäranta, Isomäki)
Ekokriittinen
kirjallisuudentutkimus

HYVINVOINTIOSAAMINEN

EETTISYYS JA
YMPÄRISTÖOSAAMINEN

GLOBALI- JA
KULTTUURIOSAAMINEN

VUOROVAIKUTUS-
OSAAMINEN

MONITIETEINEN
JA LUOVA OSAAMINEN

YHTEISKUNNALLINEN
OSAAMINEN

Kirjallisuus luomassa siltoja
oppiaineiden yhteistyölle

Tukimateriaali: Omaääninen kirjoittaminen

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/omaaaninen-kirjoittaminen>

Omaäänisen
kirjoittamisen
voimavarat

